

Motion till riksdagen 2022/23:1218

av Aron Emilsson (SD)

Hållbart och livskraftigt fiske i Östersjön

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av fredade zoner och trålgränsen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsningar av sälbeståndet och åtgärder mot förstörelse av fiskeredskap och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av det fria fisket och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om implementering av den nordiska fiskestrategin och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för regionalt förvaltningsansvar i vissa avseenden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsningar av trålfiske i sårbara områden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det svenska fisket är i många avseenden en näring där kultur, arv, miljö och identitet samspelar med sysselsättning, ekonomi och livsmedelsproduktion. Det småskaliga kustnära fisket med tusenåriga rötter har gjort avtryck i närmiljön, landskapet och nationen. Själva fisket och fångsten genom dess fiskare, redskap och båtar har tillsammans med de traditioner, sedvänjor och berättelser som odlats av och uttryckts i fisket tillsammans oerhört mycket att berätta om vilka vi är, varifrån vi kommit och inte minst hur vi kan omvandla en konservativ försiktighetsprincip och förvaltarskapstanke i praktisk produktion genom kunskap traderad från generation till generation. Yrkesfisket sysselsätter idag mycket få människor och det gränsöverskridande storskaliga fisket är i

många avseenden vinnare i konkurrensen. Det är dock inte ett givet utfall. Det är inte heller det faktum att allt färre ser en utkomst i yrkesfisket. Mycket beror på dels politiska beslut och byråkratiska system, dels strukturomvandlingar och bonde- och fiskarsamhällets omvandling till först industri- och därefter tjänstesamhälle. En del av detta är förändringar som givit människor bättre levnadsomständigheter. Andra delar är effekter som kunde avhjälpas och lindras genom politiska beslut där beslutsfattandet anammar ett stödjande och inte alltför styrande och begränsande regelverk för de som för näringen och arvet vidare. Genom en lyhörd fiskeripolitik kunde kanske till och med fler kunna tänka sig att generationsväxla och söka sig till näringen om den förmår signalera framtidstro.

Det råder idag ett högt tonläge i svensk havsdebatt. Inte sällan med fog då inte minst vårt innanhav Östersjön lider av decennier av vanskötsel genom storskaliga utsläpp, övergödning och boddöd och till det delvis överfiske och allt svagare fiskbestånd. Samtidigt riktas inte sällan alltför ensidig kritik och begränsningar mot yrkesfisket och fiskare. Sanningen är emellertid inte svartvit. Man bör iaktta försiktighet med att ställa fiskare mot miljö. Det ena är en förutsättning för det andra, och allt handlar om klokt och konservativt förvaltarskap för livskraftiga bestånd och samförstånd.

Frågan om hur fisket bör bedrivas för att stärka Östersjöns återhämtning och inte vara tärande utan närande för levande kuster och hav är relevant. Fiskaren har en viktig roll för ett välmående ekosystem, för svensk livsmedelsförsörjning och för kustbygdens livskraft, men de facto också för miljöövervakning och för kunskapsförsörjning.

Rapporter och observationer, bland annat kustfiskövervakningen under år 2020 genom Statens lantbruksuniversitet (SLU) pekade på att abborre och gädda tenderar att minska i stora delar av Östersjön. Dessa är båda rovfiskar. Rovfiskar är viktiga för ekosystemets balans genom att de håller bytesfisken i schack och därmed kan minska övergödningssymptom som trådalger i kustområden. Dessa båda arter är därtill viktiga målarter för det kustnära yrkes- och fritidsfisket.

Samtidigt såg man samma år positiva resultat i provfisket. Den rödlistade ålen i Fjällbacka ökade, och så även gösen i Kvädöfjärden i de södra delarna av Östergötland, sillen i Torhamn och siken vid Holmöarna, rapporterades SLU.

Bottentrålning

I över 70 år har bottentrålning varit förbjuden i Öresund. Det har varit omtvistat men samtidigt givit resultat. Torsken är generellt sett livskraftig och fin, till skillnad från torskbeståndet i Östersjön som blivit alltmer småvuxet och svagt. Storskalig, industriell bottentrålning skapar stora revor i den livsmiljö som är nödvändig för många arter. Det gäller i viss mån likaså skonsamma och selektiva bottentrålar. Utöver det fångar bottentrålare upp stora bifångster, vilket ger en tömningseffekt i hög hastighet.

Trålningen bidrar förvisso till sysselsättning och livsmedelsförsörjning, men samtidigt kan vi konstatera att det pelagiska industrifisket i Östersjön och Bottenhavet i alla delar är långt ifrån hållbart. Att stora mängder strömming fiskas av industritrålare och processas till fiskmjöl och olja är till exempel problematiskt. Vid ett enda tillfälle kan de mest storskaliga båtar landa över 1 000 ton, vilket är mer än vad det samlade kustfisket fångar med skötar årligen.

Vi kan notera stora ekosystemförändringar längs stora delar av våra kuster de senaste åren. Det är nödvändigt att ta ett helhetsgrepp om en ekosystembaserad förvaltning av

våra gemensamma fiskresurser. En resurs som i hög utsträckning måste säkras för ett småskaligt yrkesfiske, fritids- och sportfiske och som grund för skärgårds- och landsbygdsutveckling.

Den nu tillämpade förvaltningsmodellen för sill är inte oproblematiserad. Sillen är i dåligt biologiskt skick. Svag tillväxt, sen könsmodning och hög dödlighet är några problem hos arten. Om sillbeståndet i Östersjön på sikt skulle kollapsa, vore det en miljökatastrof. Sillen har en central roll i ekosystemet; den äter mindre fiskar och blir föda åt större predatorer, fåglar och däggdjur. Sillen är vital för Östersjöns ekosystem.

Med anledning av detta samlat finns det skäl att i svagare områden se över sillkvoterna i nära samråd med de småskaliga kustfiskarna för ett mer hållbart och uthålligt fiske. Vidare bör riksdagen uppdraga åt regeringen att se över ökade möjligheter till fredade zoner och en översyn av bottentrållningen även utanför trållgränsen längs kusterna, samt att Sverige samtidigt verkar för ett hållbart internationellt avtal kring detta och i EU-förhandlingar bidrar till att freda sårbara zoner för storskalig industriell botten-trållning för att skapa utrymme för återhämtning av bestånd och ett hållbart fiske framåt.

Skarv och säl

Populationen av skarv tillika det växande beståndet av säl påverkar kraftigt det småskaliga kustfiskets förutsättningar och framtid.

I dag är sälarna i Östersjön lika vanliga som de var på 1930-talet, och skarvar och deras spår syns vid många stränder och öar. Forskare från bland annat Stockholms universitet och SLU uppskattar att sälarna årligen konsumerar omkring 100 000 ton fisk från Östersjön. Samma siffra gäller för fåglarna, varav skarvar står för omkring 40 procent.

Enkel matematik gör gällande att denna situation inte är hållbar. Därtill har vi kunnat notera att sälen sprider sälmask, vilket hämmar torskens tillväxt. Här krävs åtgärder för att begränsa dessa arters påverkan, såsom ökad jakt och stödjande åtgärder från det offentliga till insatser som håller undan säl och skarv från fisket och fångst-redskapen.

En stor del av de fiskarter det småskaliga och kustnära fisket vanligen fiskar anses konsumeras av säl och mellanskarv i lika stor omfattning som fiskarna lyckas landa.

Forskare uppskattar också att skarvens konsumtion av ål är av samma storleksordning som fiskets fångster. Slutsatsen är att förvaltningen på allvar måste ta hänsyn till skarvens och sälens inverkan på fiskbestånd.

Professor Sture Hansson, vid Stockholms universitet, uttrycker i magasinet Fiskejournalen att skarvpopulationen kan reduceras med närmare 75 procent och ändå vara en väldigt vanlig fågel.

Beaktas i sammanhanget bör också det faktum att skarv inte bara kontaminerar miljö och konkurrerar med kustfisket och fritidsfisket – artens höga konsumtion av fisk begränsar naturligtvis andra sjöfåglars tillgång till fisk, vilket är oroväckande för andra fågelarters populationer på sikt.

Översyn av fritidsfisket, dess fångstmängder och redskap

Havs- och vattenmyndigheten informerade i juli 2019 om nya fiskeregler längs kusten från Västernorrland till norra Uppsala för att stärka kustnära bestånd. I samband med det

rapporterade man också att fritidsfisket är det helt dominerande fisket längs berörd kust och står för ungefär 75–98 procent av fångsterna av gös, gädda, öring och sik, enligt utredare vid enheten för fiskereglering.

Sport- och fritidsfisket är en vital gren av det svenska friluftslivet och bidrar till både nytta, nöje och rekreation, vilket generellt bör värnas. Samtidigt kan man i skärgårdar konstatera att det så kallade fria fisket inneburit problem och motsättningar, då framför allt storskaligt fritidsfiske med redskap som tar upp större fångster på ett ohållbart sätt konkurrerar med det småskaliga yrkesfisket och bedrivs på annat sätt än vad gemene man klassificerar som fritidsfiske. Mot bakgrund av denna problematik bör regleringen kring det fria fisket ses över för att åter gagna det småskaliga sport- och fritidsfisket å ena sidan och yrkesfisket och fiskbeståndens fortbestånd å andra sidan.

Nordisk fiskestrategi

Fisket kan i våra nordiska länder räknas som en kulturbärande näring. Frågor i skärningspunkten mellan ekonomi, kulturarv och miljö är lika eller likartade mellan länderna och skulle gagnas av ett systematiskt angreppssätt. Inte minst eftersom de olika värdena och olika länderna är sammanflätade och vi delar kustytter och havsmiljö.

Genomtänkta strategier med helhetssyn som omfattar alla de nordiska länderna och fiskets olika värden har i ljuset av detta möjlighet att skapa synergieffekter mellan långsiktig näringsverksamhet, kulturarv och miljö.

Mot bakgrund av detta bör regeringen ta initiativ till en dialog med de andra nordiska länderna för att utveckla gemensamma miljöstandarder och utveckla förvaltnings-systemen i de olika länderna så att de harmonierar med varandra. Målsättningen bör vara att optimera den långsiktiga nyttan och att säkerställa livskraftiga fiskbestånd och möjliggöra ett levande kustfiske. Att främja och stärka det nordiska fisket går också i linje med strategiska prioriteringen ”Ett grönt Norden” inom ramen för Nordiska rådet.

Aron Emilsson (SD)